

1.2023

Sveriges teckenspråkstolkars förenings medlemstidning

TOLKTRYCKET

Testa dig själv – vilken tolktyp är du?

Rivet avtal får tolkar att sluta i Västra Götalandsregionen

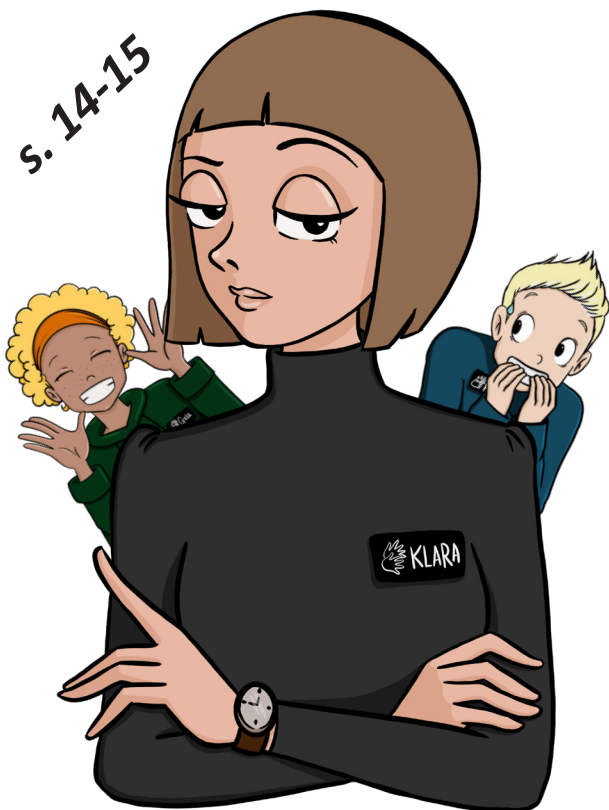
STAB firade 25-årsjubilarer

Teckenspråkstolk på SVT
- hur är det?

Sebastian Embacher om
språkattityder

I detta nummer:

- 3 Styrelsenytt
- 4 Ledare
- 5-7 FST
- 8-11 Teckenspråkstolk på SVT
- 12-13 Stockholms universitet
- 14-16 Vilken tolktyp är du?
- 17 Tolkmiss på Baftagan
- 18-19 Rivet avtal får tolkar att sluta i VGR
- 20-21 Språkattityder
- 22-24 Debatt om tolkutbildning
- ur Tolktryckets arkiv
- 25 Sudoku
- 26 25-årsjubilarer hos STAB
- 27 Annonssida

Framsida: Olika tolktyper
Illustration: Ekaterina Schylander

TOLKTRYCKET

Sveriges teckenspråkstolkars medlemstidning

Mejl: tolktrycket@sttf.org

Ansvarig utgivare:

Kristian Kåresjö Nelson

Redaktör: Alva Rosengren-Blom

Medverkande detta nummer:

Pauline Rörström, Tina Wigren Svensk, Elizabeth Lakey, Guidaí de Mello, Alva Rosengren-Blom, Ekaterina Schylander, Clara Liljebladh, Sebastian Embacher, Hanna Nordqvist, Maria Sköld, Gustaf Hafvenstein, Katarina Mårtensson, Priscilla Ferrera, Sofia Lindfors

Nummer sedan start: 120

Deadline för nästa nummer:

28 maj

STTF:s styrelse:

Kristian Kåresjö Nelson, ordförande

Åsa Byléhn, vice ordförande

Pauline Rörström, sekreterare

Rebeca Ferrer Esquivel, kassör

Juli af Klintberg, ledamot

Lina Silfwerbrand, ledamot

Tina Wigren Svensk, ledamot

Annonsera i Tolktrycket:

1/1-sida 4 000 kr

2/3-sida 3 000 kr

1/2-sida 2 500 kr

1/3-sida 1 800 kr

1/4-sida 1 500 kr

1/8-sida 1 000 kr

Vid köp av halv-sidesannons (eller större) i tidningen ingår en veckas annonsering på sttf.org och en puff i STTF:s flöde på facebook.

Redaktion för Tolktrycket:

Alva Rosengren-Blom

Maria Sköld

Silke Spangler

sttf.org

[sttftolk](#)

Sveriges
teckenspråkstolkars
förening (STTF)

Bli medlem på sttf.org

Aktiv 350 kr

Stödande 200 kr

Organisation 800 kr

Endast prenumeration 600 kr

Extra nummer (för pren.) 350 kr

Studering 175 kr

Styrelsenytt

Nytt år och styrelsen är fyllda av ny energi!

Vi är åter full styrka efter att Åsa som varit mammaledig under hösten kommit tillbaka. Välkommen Åsa!

Nu under årets första månader är styrelsens absolut största fokus, som det sig bör, årsmötet som ligger runt hörnet. Den **26 mars** är ni välkomna att delta i mötet som i år hålls digitalt via zoom. Länken får man om man anmält sig via mailet som skickades ut den 24/1. Vi önskar såklart att så många som möjligt har möjlighet att vara med.

Styrelsen har gjort sitt yttersta för att skapa ett så bra mötestillfälle som möjligt och för den som vill kommer det redan på fredagen den 24/3 vara en digital after work med temat: "Vem är jag utanför tolkrollen" samt klädkoden: "Så här skulle jag aldrig dyka upp till ett uppdrag". Lägg det på din nivå (allt från en randig tröja till galadressen fylld av paljetter är ok).

Vi ses!

/styrelsen via Pauline

**- En närmare titt på hur
teckenspråkstolkar har det i
Sverige**

En arbetsgrupp har bildats bestående av Isabel Engwall och Guidaí de Mello med uppgiften att titta närmare på hur teckenspråkstolkar har det i Sverige idag. Det är dags att gå samman med gemensamma krafter för att kämpa - både för tolkars framtid men också för dövas, dövblindas och hörselskadades förutsättningar till tolk.

Höj tolkyrkets status!

Vill du dela med dig av något du tycker bör förbättras vad gäller vårt tolkyrke?

Skriv till: tolkarbetsgruppen@sttf.org

Vill du ha en förändring?

Nytt år, nya möjligheter. Och en nygammal kamp som blossat upp. Det bubblar av missnöje, irritation och frustration på olika håll. Vi tolkar har för låga löner, för dåliga förutsättningar. Det finns risk för tolkbrist, en mycket reell och verklig oro om vi tittar på hur det ser ut med antal elever på våra utbildningar och hur många som lämnar yrket. Och vi får stöd från tolkanvändarna. Men vad kan vi faktiskt göra? Hur kan vi bäst organisera oss, var gör vi nytta och skapar verklig förändring? Det är lätt att bli upprörd och dra iväg en åsikt i sociala medier. Och det har genomslagskraft, tro inget annat. Men sker förändringen då? Vi kan organisera oss i intresseföreningar som STTF och SDR men sker förändringen då? Vi kan bli politiskt aktiva och försöka påverka systemet inifrån, sker förändringen då? Vi kan enas kring ett fackförbund och genom dem agera. Sker förändringen då? Eller är det ett strukturellt grundläggande fel som drabbar en minoritet? Vår dyrken är inte kända för att ha höga löner och bra status. Vi räknas fortfarande som ett vårdyrke, vi ligger under landstinget. Och dessa återkommande upphandlingar där priser dumpas, för att naturligtvis vill vi ha jobben, de som finns, men det gör att lönerna pressas ännu mera. Tyvärr så måste vi nog inse att vi är en mycket liten yrkesgrupp som ska lösa tillgänglighetsfrågan för en minoritetsgrupp i samhället. Inte högsta prio på politikernas dagordning. Men det skulle kunna vara en fördel också. Vi är en liten grupp, det blir alltså inte så dyrt att höja kostnaderna för tjänsten.

Om STTF haft massor med medlemmar och gåvor och stiftelser som gav oss en bra inkomst hade vi kunnat anställa en intressepolitisk talesperson som jobbade med att lobba mot de politiker som faktiskt kan förändra. Som var tjugig, påstridig och påläst. Som kunde satsa allt på att få till en förändring. Att upplysa och lära ut. Men vi är ingen stor organisation med ett helt kansli och möjlighet till att anställa någon. Vi är en helt ideell organisation som drivs av heltidsarbetande tolkar på vår fritid. Vill du ha en strukturell förändring? Få in fler medlemmar i STTF. Ta plats i styrelsen. Vill du höja lönerna? Engagera dig fackligt.

Och så ett litet erbjudande. Om du har idéer, engagemang och kraft men inte vill sitta i styrelsen, hör av dig! Styrelsen gör det grundläggande arbetet som driver STTF vidare. Men tillfälliga projektgrupper kan skapas och genomföra olika idéer, så länge det ligger under STTF:s område. Kontakta oss i styrelsen så kanske vi tillsammans kan skapa små förändringar på vägen. Och kanske kanske lyfts den senaste tolkutredningen upp på bordet snart och skapar fler små eller rent av stora förändringar. Det kan kännas hopplöst och som att vi inte kan förändra. Men varje liten påverkan skapar en liten förändring. Och för att vara lite klyschig, tillsammans är vi starka. Ut i vårsolen och njut så ofta du kan, det ger energi till ny kamp.

Tina Wigren Svensk

... återkommande upphandlingar där priser dumpas, för att naturligtvis vill vi ha jobben, de som finns...

FST firade 15-årsjubileum

I januari 2007 bildades FST och 16 år senare är elva stycken av den ursprungliga föreningens medlemmar på plats för att vara med och fira 15 år. Egentligen skulle firandet ha skett förra året men av olika skäl gick det inte, men desto mer firades det nu. FST firade med konferens och årsmöte i Solna 28-29 januari 2023.

Foto: Rebeca Ferrer Esquivel

Förutom dessa elva ursprungsmedlemmar, var det över 50 medlemmar anmälda och man kan bara gissa hur många års erfarenhet av tolkning som fanns i ett och samma rum.

Alltifrån skrivtolkar som går sin sista termin på skrivtolkutbildningen till skrivtolkar som gick den första skrivtolkutbildningen 1981. Fantastiskt att möta kollegor och klasskamrater och nätverka om temat för konferensen "Framtiden - vart är vi på väg?"

Ordförande Evelina Alenäs invigde konferensen med att presentera programmet. En röd tråd av resande tog oss igenom många olika föreläsningar och presentationer både lördag och söndag. Vi firade med tårta och bubbel, god mat, jubileumsmiddag och vi passade på att träffa både nya och gamla kollegor. Många hade endast träffat varandra under distanstolkningar och fick nu möjlighet att träffas 'på riktigt'.

Lite smått och gott ur helgens program:

Mattias Lundekvam, förbundsordförande i HRF informerade och bjöd in till diskussion om

tolkanvändarperspektivet, och projektet "Alla kan texta". Projektet handlar om att öka mängden autotextning för att öka tillgängligheten. Vilka utmaningar och möjligheter kommer det att innebära för oss? Visionen för HRF, "Jämlikhet, Delaktighet och Respekt", innehåller viktiga delar och tolkar är en förutsättning för att det ska fungera på bästa sätt.

FST:s styrelse presenterade *Skrivtolkens 10 budord*, med ledord och förklaringar som är viktiga att tänka på i yrkeslivet. Vad innebär dessa ord för dig? Är de en självklarhet i ditt yrkesliv?

Samarbete
Kollega
Respekt
Information
Vidareutbildning
Teknik
Opertisk
Lön
Kompetens
Arbetsmiljö

På eftermiddagen fick vi veta mer om skrivtolkningsprogrammet STTylus av David Johansson från Södertörns folkhögskola.

Jenny Therén utmanade oss att våga tänka högt och involvera tolkanvändaren för skapa innovativa och tillgängliga lösningar vid tolkningar, på plats och på distans.

Under middagen fanns många tillfällen till skratt och det tävlades friskt under kvällens tema, som var "Som på jobbet, fast roligare".

Ta till exempel den här förkortningen: dd str en vakogu nepo fyto. Vilken sång är det? Om du klarade den så finns fler sånger att dekryptera på FST:s facebookside <https://www.facebook.com/skrivochtss>

Karin Bäckgren, tolk, tolklärare och KBT-terapeut inledde söndagens program med en workshop på tema "Kollegial arbetsmiljö". Hon lyfte frågor om var vi har vårt fokus inför uppdrag och hur vi på bästa sätt inbjuder till konstruktiv feedback. Det viktigaste är att först fokusera på arbetsuppgiften/målet/behovet och sedan ta sammanhanget och definiera sitt rollbeteende för tolkningen. Relationen är sekundär. Hon fick oss också att tänka på vårt eget inre ledarskap, och ge feedback utifrån roll

och person. Vi övade på att ge, och ta, feedback i de olika rollerna vilket gav lite nya perspektiv. Vikten av kommunikation före tolkningen för att kunna ge positiv, konstruktiv och eventuell korrigerande feedback efter uppdrag.

Malin Hermansson, skriv- och TSS-tolk gav oss inblick i yrket som undertextare på TV, och hur man kan kombinera båda metoderna för att få till en bra tolkning. Ett tips från Malin var: Läs *Svenska skrivregler* och lär dig den så har du lagt en ordentlig grund för en bra tolkning.

Slutdestinationen för vår konferensresa blev en presentation av Tolktjänstutredningen där Evelina Alenäs guidade oss genom de ramar, lagar och regelverk som vi tolkar arbetar inom.

Det var en fantastisk konferens med sprudlande energi och glädje som gav många medskick och funderingar, nya perspektiv och nya kontakter.

Sammanfattningsvis - vi är alla tolkar och kollegor. Vi är varandras arbetsmiljö och vi hjälper varandra för att våra tolkanvändare ska få den bästa tolkningen.

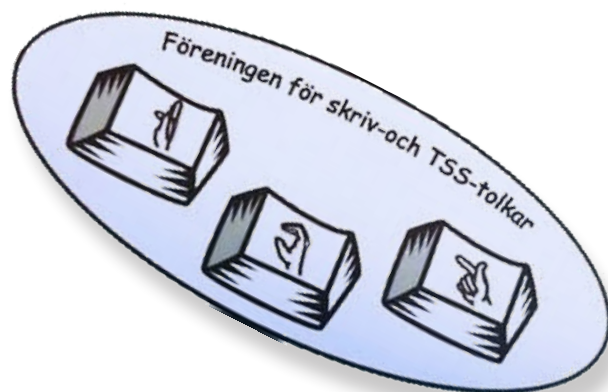
Elizabeth Lakey

Elva medlemmar från 2007 på plats 2023. Foto: Jenny Therén

Foto: Rebeca Ferrer Esquivel

FST:s nya styrelse 2023, från vänster: Lina Silfwerbrand, Jennifer Palevik, Lina Rehn Lomberg, Evelina Alenäs, Tina Karlsson, Tilda Töresson, Elizabeth Lakey. Foto: Jenny Therén

**Spana gärna in fler bilder från helgen på sidan:
<https://www.facebook.com/skrivochtss>**

Att jobba som teckenspråkstolk på SVT

Du kanske har sett tolkarna som syns i SVT och ibland funderat över hur det jobbet är? En av dem får du träffa här!

Guidaí de Mello, gick färdigt tolkutbildningen i hemstaden Härnösand 2010. Men vägar brukar aldrig vara särskilt raka för henne, trots att hon hade bestämt sig för att bli tolk redan under gymnasiet där hon gick inriktningen klassiskt slagverk. Västanvik blev första anhalt. Efter ett lärorikt år provade hon på Stockholm och Södertörn, som hon sedan flyttade ifrån för att resa hem till Uruguay. Men teckenspråk går inte att leva utan, varför hon slutförde andra året i uruguayanskt teckenspråk i Montevideo innan hon åter reste hem igen. Till Härnösand, och tog examen.

“Att tolka i TV kräver att man kan hantera ett högt tempo med informationstät information, utan att ha möjlighet att stoppa eller fråga om.

Uppvuxen på landsbygden i Uruguay med både svenska och spanska som modersmål, och en önskan att redan som liten lära sig teckenspråk. Att för en tid i tredje klass få vara elev på Hovskolan som inhystes i Kristinaskolans lokaler och ha döva och hörselskadade kamrater.

– Teckenspråk går inte att leva utan. Och inte trummor heller, säger Guidaí. Nu kan man se henne i Public Service på SVT.

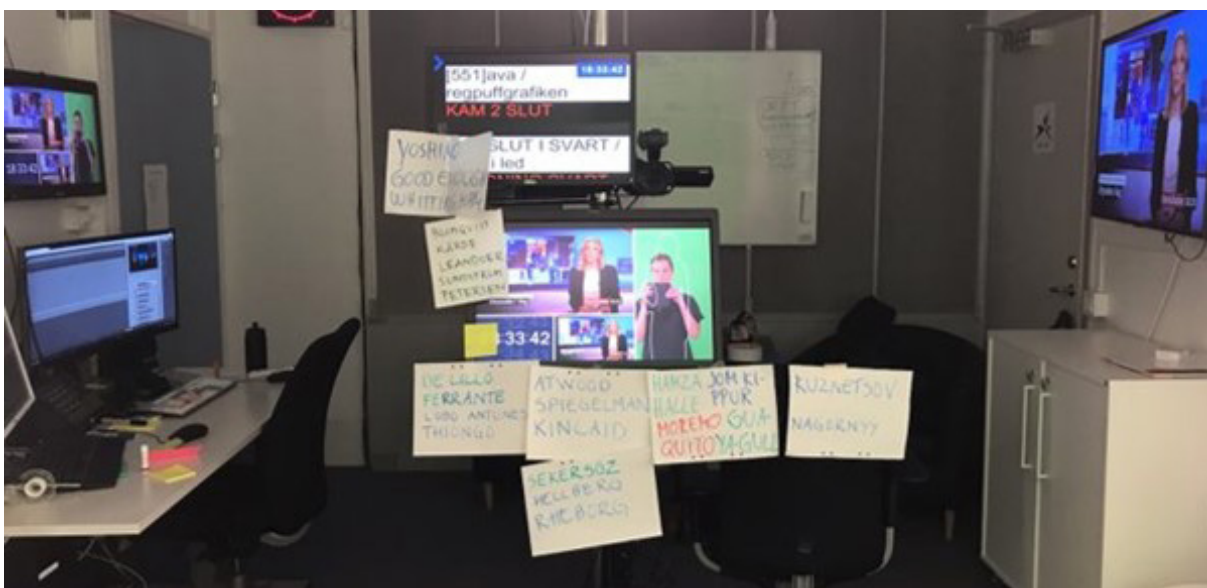

Guidaí tolkar programmet *Prinsessorna*.

Ingela tolkar barnprogram.

Det finns många utmaningar med att vara teckenspråkstolk på SVT. Man ska komma ihåg att tolkarna är en del i en lång kedja. De är beroende av andra för att få information som de ska förmedla. När de inte får informationen i god tid kan tolk kvaliteten bli mer eller mindre lidande. Att tolka i TV kräver att man kan hantera ett högt tempo med informationstät information, utan att ha möjlighet att stoppa eller fråga om. Det kan vara svårt att inte ha någon mottagare, att alltid stå och tolka rakt in i en kamera. Allt som görs registreras och kan ses om och om igen, av hela Sverige, och fler därtill ibland. Det ger unika möjligheter till språkanalys efteråt, men kan också kännas jobbigt. När tekniken inte funkar kan pulsen gå upp och tolkarna behöver vara rejält stresståliga. Att tolka i rutan är inte samma sak som att tolka ute på fältet.

Lappar i studion.

I arbetsuppgifterna som tolk på SVT ingår att varje vardag livetolka Rapport kl.18.00, Kulturnyheterna kl.18.17 och Sportnytt kl.18.28. Liksom en mängd olika förinspelade program så som Nobel, olika myndigheters pressträffar, regeringsbildningar, partiledardebatter, sport-, barn- och ungdomsprogram m.m. I skrivande stund spelas "Stockholms gängkrig" in, och bland annat "Spookys", "Hotell Romantik" och "Drag Race Sverige" m.fl. har nyligen tolkats eller ska tolkas inom den närmaste tiden. Även interna möten som inte syns i rutan tolkas förstås. Men framförallt ska tolkarna kunna åka in till SVT och livetolka direkt vid allvarliga/stora nationella nyhetshändelser, då de vanliga nyhetsprogrammen extrasänder. Därför kan arbetstiderna variera från vanliga kontorstider till sena kvällar eller tidiga morgnar.

Tolkarna beskriver arbetet på SVT som varierande, att anställningen där innefattar mycket mer än bara tolkning. De får lära sig att redigera film, samordna och arbeta med olika typer av teknik. Det är inspirerande och framförallt enormt allmänbildande. Tolkarna är med och utformar tjänsten eftersom den är så pass ny. Alla vittnar om en chef som ger frihet under ansvar och som litar och tror på sina anställda. På SVT, inom avdelningen Språk och Tillgänglighet ges de anställda möjlighet till ständig utveckling, både inom yrket och som person.

Tolkarna beskriver arbetet på SVT som varierande, att anställningen där innefattar mycket mer än bara tolkning.

Madelende tolkar *Rapport*.

Stina och Elise tolkar *Stjärnorna på slottet*.

Utöver Guidaí de Mello finns i nuläget sex tolkar anställda på SVT Språk och tillgänglighet i Stockholm: Anna Nyhage, Elise von Weisz, Ingela Wahlin, Madelene Råå, Robert Ingvarsson och Stina Rosenblom. Flera av tolkarna jobbar till viss del kvar ute på fältet för att hålla språket ajour och bibehålla kontakten med tolkanvändarna/publiken. Tolkgruppen har också förstärkning av vikarier. Extra stolta är de över att få ha Juli af Klintberg

vikarierande hos dem nu. Juli har arbetat med tolkning längre än någon annan av de anställda och har teckenspråk som modersmål. Alla i gruppen inklusive chefen har som mål att på att på sikt ha flera anställda döva tolkar.

Man är välkommen att komma på studiebesök hos teckenspråkstolkarna i Stockholm, och maila kan du göra till nyhetstolk@svt.se.

Robert tolkar.

Foto: SVT

Ny inriktning inom Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning

– för dig som har svenskt teckenspråk som förstaspråk

Kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning (180 hp) startar hösten 2023 två inriktningar, så kallade studiegångar: 1) Tolkning mellan svenskt teckenspråk och svenska, vänder sig till studenter som inte kan svenskt teckenspråk alls och till de som har svenskt teckenspråk som andraspråk,

2) Intramodal teckenspråkstolkning, vänder sig till studenter som har svenskt teckenspråk (STS) som förstaspråk. Programmet (180 hp) läses på heltid under tre år och förbereder studenterna för yrkesverksamhet som teckenspråkstolkare samt ger en filosofie kandidatexamen i översättningsvetenskap.

I och med starten av den nya inriktningen kommer studenterna på de båda inriktningarna dels läsa kurser var för sig och dels samläsa hela eller delar av vissa kurser. Kurser som läses tillsammans är t.ex. tolkningskurserna, kurs i tolketik, och vissa teoretiska kurser så som Kontrastivt perspektiv på teckenspråk m.m. Detta är en stor fördel eftersom studenterna kommer att kunna få stort utbyte av varandra såväl språkligt som kulturellt. Det förbereder också för framtiden eftersom det finns många tolksituationer då det behövs ett samarbete mellan döva och hörande teckenspråkstolkare, och vanan vid att samarbeta i denna typ av tolkpar kommer då alla studenter ha utbildning i.

Tolkutbildningen på Stockholms universitet öppnar för fortsatta akademiska studier och därmed för forskning i teckenspråkstolkning inom ämnet översättningsvetenskap. Genom dessa två inriktningar av kandidatprogrammet kommer nu även förstaspråkstalare av svenskt teckenspråk (döva) kunna ta en examen i tolkning och därmed kunna studera vidare och börja forska i ämnet.

Clara Liljebadh

Sedan i början av januari 2023 är det jag, Clara Liljebladh, som är studieadministratör för KTT, Kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning vid Stockholms universitet. Jag har en bakgrund som teckenspråks- och dövblindtolk och tog examen från Västansviks Folkhögskola 2013. Efter det jobbade jag några år som tolk i Stockholms och Uppsala län innan jag slutade inom yrket, flyttade till Skövde och började arbeta med undervisning av bl.a. elever med medfödd dövblindhet. Nu är jag tillbaka i tolkvärlden, om än i en annan roll, som studieadministratör. I min tjänst ingår bl.a. studievägledning, schemaläggning och samordning av lärotillfällen. Det är även mig ni kontaktar om ni har frågor angående KTT (både inriktningen för förstaspråks- och andraspråkstalare) eller någon annan av våra fristående kurser t.ex. Handledarutbildningen för teckenspråkstolkar.

Vi ses och hörs!

Clara Liljebladh
clara.liljebladh@su.se
ktt@su.se

I höst den 29/9 ska vi fira att kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning fyller 10 år! Samtidigt firar vi Hieronymusdagen, alla tolkar och översättares dag. Mer information om detta jubileum kommer senare men boka in datumet i kalendern redan nu!

Testa dig själv – vil

Du kommer alldeles för tidigt till ett tolkuppdrag. Vad gör du?

A. Jag tar en extra promenad runt kvarteret och kliver in genom dörren exakt tio minuter innan uppdraget ska börja.

B. Jag går in och tar för mig av kaffe och kaka medan jag väntar och frågar om jag kan passa på att ladda batteriet till min elcykel.

C. Jag står utanför entrén i en evighet och funderar över om jag kan gå in så här tidigt. För säkerhets skull tar jag upp min mobil för att det ska se ut som att jag gör något viktigt.

D. Jag har aldrig ställts inför det problemet, jag kommer alltid fem minuter efter utsatt tid.

Ett tolkuppdrag har just avslutats. Det är en bit utanför stan och nästa buss tillbaka går först om en timme. Tolkanvändaren erbjuder sig att skjutsa dig in till stan, hen ska ändå åt det hållet. Vad gör du?

A. Jag tackar vänligt men bestämt nej och står och fryser i en timme i väntan på bussen.

B. Jag tackar ivrigt ja och ger tolkanvändaren min hemadress så att hen kan skjutsa mig hela vägen hem.

C. Jag tvekar länge och vet inte vad jag ska svara, till slut säger jag på att jag måste gå på toa.

D. Schysst med skjuts! tänker jag, och slumrar till i bilen medan vi kör mot stan.

Under ett tolkuppdrag frågar en snorkig läkare om den döva patienten kan läsa. Vad gör du?

A. Jag tolkar frågan precis så som den är ställd, och ser såklart till att även få med "talarens ton".

B. Jag vänder mig till läkaren och säger att det är väl klart som f*n att den döva personen kan läsa!

C. Jag reagerar på läkarens oartighet/okunskap, men vågar inte säga något om det.

D. Jag börjar skratta åt läkarens puckade fråga.

Iken tolktyp är du?

Text: Alva Rosengren-Blom

Illustrationer: Ekaterina Schylander

Du ska tolka ett bröllop, vigsel i kyrkan samt efterföljande bröllofsfest. Vad tar du på dig?

A. Jag klär mig i svarta, långärmade kläder, kanske har någon av tolkanvändarna nedsatt syn?

B. Jag tar på mig min egen gamla bröllopsklänning. Vad kul att äntligen få använda den igen!

C. Jag provar kläder i timmar inför bröllopet. Svart blir för deppigt. Blått? Brunt? Lila? Grönt? Panik! Jag tar med mig fyra ombyten för säkerhets skull.

D. Bröllop = gratis mat. Jag tar på mig ett par sköna mjukisbyxor så att jag kan äta mycket!

Du jobbar tillsammans med en kollega på ett tolkuppdrag. När ni byts av märker du att kollegan inte är så aktiv som stödtolk. Hen sitter och blundar eller kollar i mobilen. Vad gör du?

A. När vi byts av nästa gång skriver jag i mitt medhavda anteckningsblock att jag vill att kollegan ska vara mer beredd att stötta mig om jag behöver det. Efter uppdraget tar jag upp detta med kollegan.

B. Jag stampar hårt i golvet för att få kollegans uppmärksamhet och tecknar att hen måste skärpa sig och hänga med lite!

C. Jag säger ingenting om det, utan kämpar på utan stöd och hoppas att kollegan själv ska säga något om det efter uppdraget.

D. Jag bryr mig inte. När vi byts av är det jag som sitter och softar och kollar mobilen.

Efter ett tolkuppdrag säger tolkanvändaren: "Jag förstod inte vad doktorn menade, vad sa hen egentligen?" Vad gör du?

A. Jag erbjuder mig att gå tillbaka tillsammans med tolkanvändaren och be läkaren att förtydliga.

B. Jag berättar att vid nästa besök ska det göras en koloskopi, och beskriver därefter ingående mina egna upplevelser av en sådan undersökning.

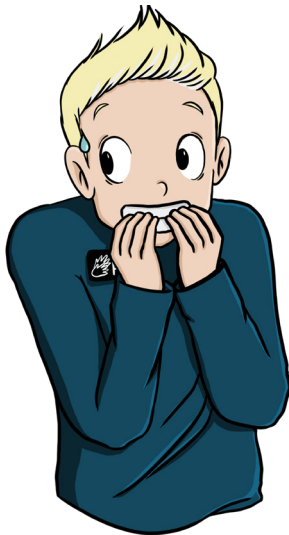
C. Jag får panik, svarar "vet inte" och går snabbt därifrån.

D. Jag minns inte vad doktorn sa, men jag orkar inte gå tillbaka. Jag hittar på ett svar så att tolkanvändaren blir nöjd.

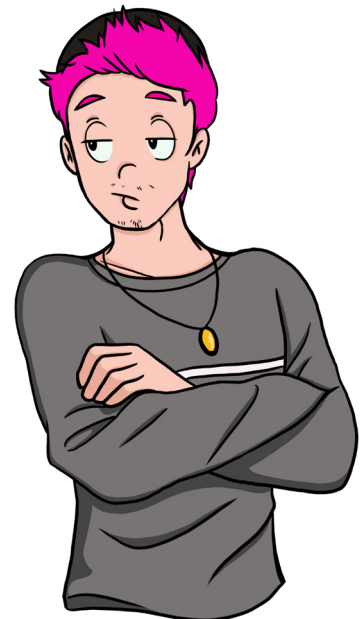
Flest A: Du är **Korrekt Klara**, den fyrkantiga tolken som aldrig någonsin gjort ett misstag. Tänk på att en tolk inte är en maskin, det skadar inte att visa sig mänsklig någon gång ibland. Våga slappna av!

Flest B: Du är **Gränslösa Greta**, tolken som ständigt går utanför ramarna.
Oj oj oj...
Sov du dig igenom etiklektionerna på tolkutbildningen? Visst får en tolk bjuda på sig själv, men det finns gränser. Du behöver jobba på din fingertoppskänsla och läsa av vad som passar sig i olika situationer.

Flest C: Du är **Hariga Harry**, den ängsliga och veliga tolken. Du har svårt för att ta beslut och känner dig osäker i de flesta situationer. Det är okej att inte alltid veta hur en ska bete sig. Be om hjälp från kollegor eller arbetsgivare, och våga utsätta dig för situationer som känns obekväma. Övning ger färdighet, som det heter!

Flest D: Du är **Chill-Charlie**, den (för?) avslappnade tolken. Stress är något du aldrig hört talas om. Du har en väldigt avslappnad attityd till livet i allmänhet och till tolkjobbet i synnerhet. Den här inställningen passar sig inte alltid i tolkyrket. Tolktrycket rekommenderar en rejäl uppsträckning. Chilla får du göra på din fritid!

Detta test är helt igenom inspirerat av testkreatörens fantasi. Alla eventuella likheter med verkliga personer och situationer är ren slump. Detta test baseras inte på någon som helst vetenskap, utan har som sitt enda syfte att roa läsaren.

Tolk på Baftagan saknade förberedelse

Vi har väl alla någon gång tolkat fel i en situation där det kändes pinsamt. Men vare sig du råkat teckna "kåt" när det skulle varit bokstaven K i bestämd form, "sexfest" istället för sextioårsfest, eller till och med taltolkat fel namn under en vigselceremoni, så kan du alltid vila i att du iallafall inte gjorde den missen inför hela världen. På årets Baftagala, den brittiska motsvarigheten till Oscarsgalan, inträffade nämligen tolkfelens tolkfel när döva skådespelaren Troy Kotsur hade äran att presentera priset för bästa kvinnliga biroll. Istället för att ropa upp vinnaren Kerry Condon – vilket Kotsur korrekt tecknade – sa tolken namnet på en annan nominerad, Carey Mulligan, inför hela galapubliken. Missen rättades snabbt till; som vi brukar säga så är det sällan någon som dör av ett tolkfel. Tolktrycket vill ändå skicka vår varmaste medkänsla till den stackars Baftatolken. Det kunde ha varit vem som helst av oss. Dessutom passar vi på att påminna alla som beställer tolk att detta hade inte hänt om tolken fått adekvat förberedelse. Hemlighållande i all ära, men kanske inte just för tolken?

Maria Sköld

Rivet avtal får tolkar att sluta

Den 27 januari skrev jag ett Facebook-inlägg som spred sig snabbare och vidare än vad jag kunnat ana. Jag ska försöka beskriva lite mer ingående vad det gällde för att ge er en tydligare inblick i vad som skett. Ha i åtanke att kommande text är från mitt perspektiv som arbetstagare och jag hoppas verkligen att arbetsgivaren tar chansen att dementera denna artikel.

Efter sommarsemestern fick jag ett besked om att vårt arbetstidsavtal har rivits och ett nytt ska förhandlas fram och börja gälla den 1 jan 2023. I avtalet som revs fanns en extra ersättning som har gjort att tolkar kunnat jobba kvällar eller tidig morgon för att få ihop mer pengar utöver vår grundlön eller ta ut det i tid. Facket och arbetsgivare satte sig då i förhandling för att se hur det nya avtalet skulle se ut. Verksamheten hade då två alternativ, ett fast arbetstidsavtal och ett rörligt arbetstidsavtal. Tolkarna såg det mest lönsamt att komma överens om ett rörligt tidsavtal som innebär kortare uppsägningstid av avtalet, mer flexibilitet för tolkarnas schema och framför allt var det mer gynnsamt för verksamheten. När det nya avtalet skrevs på yrkade facket på en ny förhandling gällande kompensation för förlorad ersättning. Det blev tyvärr ingen förhandling utan ett så kallat dialogmöte där arbetsgivaren kom med ett besked om en fast ersättning som gjorde att våra grundlöner höjdes. Ersättningen var löjligt låg jämfört med vad de flesta tolkar förlorar. Den ersättningen gynnade bara en handfull tolkar som aldrig jobbade kväll eller tidig morgon, medan majoriteten tolkar som jobbat kvällar förlorar på det. Vissa tolkar förlorar någon tusenlapp i månaden medan andra tolkar förlorar många fler.

“ *Under höstens förhandlingar har jag känt att möjligheten till samverkan med verksamheten varit svag.* ”

Denna process som skett har egentligen gjorts enligt konsten alla regler. Under tiden har jag personligen inom min yrkesroll som facklig varnat om uppsägningar på grund av ekonomisk förlust och att färre tolkar kommer att schemalägga kväll då det inte finns någon ersättning som lockar. Men Västra Götalandsregionen (VGR) liksom andra regioner är styrda av siffror. De kan inte göra någon förändring förrän statistik och siffror visar på en brist. De beräknar tyvärr ingen framtida prognos med tolkarnas kunskap och planerar verksamheten efter det. Det hade varit önskvärt från min sida. Men under höstens förhandlingar har jag känt att möjligheten till samverkan med verksamheten varit svag. Det har varit ett tydligt vi och dem, tyvärr. Under hösten blev det mer tydligt för mig att det nya avtalet som börjar i januari kommer göra att jag måste jobba övertid för att få min ekonomi att gå runt. Som småbarnsmamma vill jag jobba en arbetsdag som jag är ålagd att utföra för att sedan komma hem till familjen. Jag vill inte lägga tid på övertidsarbete för att överleva. Ett jobberbjudande dök upp som innebar mycket högre lön och som var en lockande utmaning.

Men nog pratat om en process som vi inte kan påverka.

Tolksverige i framtiden

Som alla tolkar känner till så har Tolksverige ett stort problem. Vi blir färre och färre. Fler väljer att sluta sitt jobb och färre tolkar examineras. Det är en farlig nedåtgående kurva som jag önskar av hela mitt hjärta kan vändas uppåt igen. Men hur ska vi vända den trenden? Jag eller ni andra tolkar sitter inte på lösningen. Jag tror att boven i dramat handlar om attraktiva jobb. För att hänvisa tillbaka till vad VGR sagt flertalet gånger till medarbetare: ”Vi ska vara Sveriges mest attraktiva arbetsplats”. Och om de fina orden blir verklighet kommer vi att få fler sökande till våra fantastiska skolor. Nu vill jag ge ett förslag på hur Tolksverige kan se ut. Om någon har en helt annan åsikt vill jag mer än gärna få den till mig. Framtiden är något vi kan förändra och påverka. Men i grova drag så vill jag...

Jag drömmer om ett Tolksverige där vi har blomstrande regionala kontor över hela Sverige som är statligt styrda med tolkar som kan överleva och må gott på sin lön. Kontoren hjälper varandra över gränserna med distansuppdrag när behovet finns. När kontoren inte har tillräckligt med resurser finns upphandlade företag som köper uppdragen. Auktorisering meriteras och betalas av arbetsgivaren. Nyexaminerad har en ingångslön på minst 30 000 kr för statlig anställning och får tid att lära sig sitt nya yrke med stöd av handledning och en trygg arbetsplats. I och med statligt styre så finns tryggheten med kollektivavtal, tjänstepension, friskvård, semester osv.

Jag tänker mig blomstrande tolkföretag med kollektivavtal, tjänstepension och en trygg arbetsplats. De erbjuder fast anställning oavsett procent. De som inte vill ha en fast anställning blir underleverantörer. Företagen går plus och investerar i sina anställda.

Våra utbildningar är attraktiva och håller hög kvalitet. De har möjligheten att göra uttagningar för att de som söker är till antalet många fler än stolarna. Utbildningarna ligger placerade utspritt i hela Sverige för att täcka upp med nya tolkar till de regionala kontoren eller företagen som är förankrade långt utanför storstäderna. Om utbildningen ska vara akademisk eller på folkhögskola har jag ingen klar tanke om än.

Tolkanvändare får möjligheten att bo var de vill. De får tolk när de behöver. Det finns EN tolksamordning som tar emot alla uppdrag. Tolkanvändarna ska inte behöva tänka på vem som ska utföra ett uppdrag som beställs. Samordningen fördelar uppdraget till den som har upphandlingen. Det ska vara lätt att få tolk!

Hanna Nordqvist är 34 år, bor i Vänersborg och är fram till februari 2023 anställd på Västra Götalandsregionen, Habilitering och Hälsa, Tolk. Hon är fackligt förtroendevald ombud inom Saco-Dik.

Svenska lån en del av teckenspråket

I Språkrådets rapport *Information på svenskt teckenspråk hos offentliga förvaltningens webbplatser* som kommer ut nu i dagarna redovisas en undersökning som Språkrådet genomförde 2021. I den har vi kartlagt de webbplatser hos myndigheter, kommuner och regioner som erbjuder information på svenskt teckenspråk (se faktaruta). Där kan man också läsa om hur språkingångar för flerspråkig information hanteras. Det kanske mest intressanta för Tolkskyddets läsare är dock kommentarerna på kvaliteten på översättningarna, och det bifogade separata dokumentet med en mer ingående beskrivning över typiska språkliga avvikelser som upptäckts. Det vänder sig egentligen främst till översättare till svenskt teckenspråk, men kan vara av intresse även för teckenspråkstolkare. Undersökningen är den tredje på ämnet; den första rapporten kom 2010 och den andra 2015. Den sistnämnda, *Teckenspråkig information på myndigheters webbplatser* (Embacher 2017), tar även den upp exempel på typiska språkliga avvikelser.

Vanliga språkliga avvikelser i översättningar

Det finns några tecken, SYFTE, KOPPLA-IHOP och PY, som används mycket oftare i översatta eller bearbetade teckenspråkstexter än i det vanliga språkbruket. Det kan möjligen bero på att svenska småord som *för*, *också*, *och* och *om* används i källtexten. Kanske vill man undvika de ”svenskpåverkade” tecknen FÖR, OCKSÅ, OCH och O-M på grund av de svenskinlånade munrörelserna, eller så antar man att dessa tecken representerar svenska ord. Det blir fel vid översättningen beroende på vilken funktion det svenska ordet har i en sats. Man kunde ha valt FÖR,

OCKSÅ, OCH och O-M istället. Tecknet SYFTE fungerar som en subjunktion som binder ihop två satser på svenskt teckenspråk och har en betydelse som kan översättas tillbaka med ”för att” eller annat motsvarande subjunktion. Ta som exempel den svenska satsen ”böcker för barn”, där ordet ”för” är en preposition. Satsen anger att böckerna är skrivna *för* barn, men inte något syfte med böckerna. Då kan man inte välja tecknet SYFTE eftersom tecknet har en annan betydelse, såsom ”avsikt”, ”ute efter” eller ”för att”, enligt svenskt teckenspråkslexikon. Andra vanliga ottydligheter i översättningarna var förvirring vid referens med pekningar och riktade verb. Ännu en är felaktig teckenföljd som påverkas av svenskans omvända ordföljd och passivkonstruktion. Det är ordningen ”vem gör (vad)” man får vara uppmärksam på när man översätter från svenska satser.

Negativa språkattityder en möjlig orsak

Det är möjligt att det dessa avvikelser beror på negativa språkattityder till spår från svenskan i det svenska teckenspråket, samt översättarens föreställning om hur det svenska teckenspråket bör se ut. Den föreställningen kan ibland skilja sig från det vi faktiskt använder och accepterar i det spontana språkbruket. Det är dock en vanlig missuppfattning att det *alltid* är svenskpåverkan om en översättning har en struktur som liknar den svenska. Det finns både likheter och olikheter mellan dessa språk. Man kan märka att en del översättare favoriserar lexikala tecken med teckenspråkliga munrörelser och avbildande verb framför lexikala tecken med svenskinlånade munrörelser, eftersom de inte vill likna eller närma sig det svenska språket. Dessvärre blir det olyckligt när det påverkar den

Sebastian Embacher är språkvårdare i svenskt teckenspråk, och har under hösten 2022 haft en fortbildning i STTF:s regi på ämnet översättningsfel.

Foto: Joachim Bago

översatta textens innehåll och begriplighet. Det har visat att det kan leda till de språkliga avvikelser som beskrivs här och i rapporten. Mer utförlig information om förhållningssätt till språk beskrivs i Språkrådets rapport om *Attityder till spår av andra språk i svenskan – en forskningsöversikt* (Bijvoet 2020). Bijvoets forskningsöversikt sammanställer forskning om attityder till det som många människor uppfattar som spår av andra språk i svenskan. Det kan vara lånord, kodväxling och olika former av brytning eller förortsslang. Hon beskriver de övergripande attitydmönstren hos människor som kan vara positiva eller negativa beroende på vilka språk som spåren kommer ifrån. Det bygger på rådande språkideologi. Bijvoet skriver i rapporten att språkideologier kan definieras som ”kulturella system av idéer och känslor, normer och värderingar, som påverkar hur människor tänker på språk, det vill säga hur de ser på vad språk är och hur språk används”. I det spontana eller “naturliga” språkbruket, alltså när vi pratar med varann, är det mer vanligt och accepterat med tecken och fraser som är inlånade från svenskan. De har dessutom använts och funnits länge i det svenska teckenspråket och är därmed etablerade i teckenförrådet oavsett vad folk gillar eller inte.

Referenser

- Bijvoet, Ellen. 2020. *Attityder till spår av andra språk i svenskan – en forskningsöversikt*. Rapporter från Språkrådet 15. Stockholm: Språkrådet.
- Embacher, Sebastian. 2017. *Teckenspråkig information på myndigheters webbplatser*. Stockholm: Språkrådet.

Offentliga förvaltningens teckenspråkiga tillgänglighet

Undersökningen 2021 visar att den totala andelen webbplatser med information på svenskt teckenspråk har ökat från 12% (2015) till 25,4%. Trots den totala ökningen har andelen webbsidor hos kommunerna backat från 7,9% till 3,8% procent, och andelen webbsidor hos regionerna har också gått ner från höga 40% till 14,3%. Men hos myndigheterna har antalet webbplatser med teckenspråkiga översättningar ökat kraftigt.

Tolkutbildning på universitet?

- en djupdykning i Tolktryckets arkiv

För 15 år sedan pågick en livlig debatt i Tolktrycket om tolkutbildningens framtid, och då framför allt den eventuella flytten av utbildningen till universitetsnivå. Hör tre röster och deras bild av hur tolkutbildningen borde fungera. (Av platsskäl är endast delar av debattartiklarna återpublicerade här).

Jannice Rådahl (TT 1/2008):

“Min personliga uppfattning är att tolkutbildningen skulle ha mycket att vinna på att förläggas på universitetsnivå. Där har kurser en tydlig struktur med inlagda prov och delmoment som inte strider några folkhögskoleregler [sic]. Universitetet kräver också att lärarna har en högre utbildning vilket kan skrämman många då nuvarande lärarkår i mångt och mycket har anpassat sig efter folkhögskolans premisser.

[...]

Den framtida utbildningen kanske kan vara 2,5 år teckenspråksutbildning + 2 år tolkutbildning = 4,5 år för att de ska hinna få de språkliga kvaliteter som många brukare vill möta hos sina tolkar. Ska tolkarna efter avslutad tolkutbildning gå som AT-tolkar (jfr läkare) ett eller två år innan de avlägger slutprov/auktorisationsprov? Kanske kan tolkutbildningen vara kortare om man inför AT-tjänstgöring? Många tankar far genom mitt huvud och dessa tankar behöver diskuteras.

[...]

Det kan finnas många framtida modeller och kanske ska det bildas en egen Tolkhögskola? Där kan det diskuteras och läggas planer för den framtida tolkutbildningen.”

Anna-Lena Nilsson (TT 2/2008):

“Jag anser, precis som Jannice Rådahl, att teckenspråkstolkutbildningen bör flyttas till högskola/ universitet, men jag anser inte att den ska flyttas till en egen Tolkhögskola.

[...]

Nedan följer en lista med de fördelar jag tycker en universitetsförlagd utbildning har:

- högskolepoäng för studierna (som i dagsläget oftast sker med studiemedel för postgymnasiala studier utan att man får några poäng)
- möjligheten att upptäcka att man inte vill/kan bli tolk, byta inriktning på studierna och ändå använda sina redan instuderade poäng i sin examen. Avbryter man den sammanhållna fyraåriga tolkutbildningen efter exempelvis tre år har man dels bara en avbruten folkhögskoleutbildning att konkurrera på arbetsmarknaden med. I värsta fall har man dessutom bara sex terminers studiemedel kvar - det kan då vara svårt att hitta en ny utbildning som dessa räcker till, så att man blir gångbar på arbetsmarknaden.
- universitets- och högskoleutbildningar har högre status
- universitetet ställer höga krav på lärarnas utbildning, och på deras fortbildning samt att de själva ska forska
- universitetsutbildningar ska bygga på vetenskaplig grund och vara forskningsanknutna
- universitetsstudier ger vana vid, och verktyg för, att fortsätta att tillägna sig ny kunskap på området
- det är en utbildningsform som ger betyg
- man har möjlighet att bygga vidare på utbildningen efter några års yrkesarbete, och exv. skriva en kandidatuppsats eller doktorsavhandling om teckenspråk och/eller teckenspråkstolkning
- fortbildningar av typen kurser i engelska spanska, eller andra språk (inklusive andra tecknade språk), och andra kurser som läses på universitet kan också kombineras med den utbildning man redan har. Man kan välja att fördjupa sig i något av det och ta ut en magisterexamen, eller den nya Masterexamen.”

.....▶

Stefan Coster (TT 3/2008):

“Hittills har jag mest hört argument som pekar på det positiva med att förlägga tolkutbildningen till universitet. Flera argument är bra och jag håller med om att en universitetsförlagd utbildning skulle innebära flera fördelar för vissa studenter och för tolkyrket i stort. Men jag har hittills inte läst eller hört någon uttalad förespråkare för den utbildningsform vi har idag. Därför tänkte jag försöka bredda diskussionen genom att lyfta upp fördelarna med tolkutbildningen så som jag ser det.

[...]

Folkbildningens och folkhögskolans uppgift är bland annat att vara “livsvärldsförankrad (utgå från deltagarnas behov och erfarenheter)”. Hur flummigt som helst kan man tycka tills dess man diskuterar hur detta tar sig uttryck i undervisningen. Min uppfattning är att man på folkhögskolan ger varje deltagare möjlighet att utvecklas i sin egen takt, utifrån sin egen bakgrund och med möjlighet att själv påverka undervisningen. Där ges tid och utrymme för reflektioner kring såväl praktiska tolkexempel som metalingvistiska frågor. Genom att möta andra deltagare med olika bakgrunder varje dag i den fysiska skolmiljön och i gemensamma aktiviteter får man en unik möjlighet att träffa människor man annars kanske aldrig skulle stöta på, än mindre umgås med. För att kunna få “detet” som gör en “bra” tolk tror jag att man måste förstå sig själv och andra människor. På folkhögskolan arbetar man med det. Just det området är något som folkbildningen verkligen fokuserar på.

Nej, betyg och poäng passar inte in i det perspektivet. Om man utgår från min erfarenhet och bakgrund och låter mig påverka hur jag bäst tillgodogör mig en utbildning, hur sätter man betyg då? Hur sätter man betyg på förmåga att bemöta människor? Vilken betygsskala skall man använda för att rättvist bedöma hur väl jag som tolk lyckas få människor att möta och förstå varandra? Erfarenheten av att demokratiskt påverka min utbildning, vad ger den i poäng?”

Anna-Lena Nilsson (TT 4/2008):

“För mig är en av de viktigaste orsakerna till att flytta grundutbildningen av teckenspråkstolkar till universitet-/högskolenivå att det skulle vara ett sätt för Sverige att haka på utvecklingen i andra länder.

[...]

För att gå [europeiska forskningsprogram för teckenspråkstolkar] måste man nämligen först ha en akademisk grundexamen. [...] Det har också annonserats ut forskarutbildningsanställningar bl.a. i Australien, som man som svensk teckenspråkstolk bara kunnat söka om man på egen hand läst in en examen.

I förra numret av Tolktrycket skrev Stefan Coster en intressant artikel med argument för att behålla tolkutbildningen på folkhögskola. Jag skulle vilja bemöta något av det han ansåg vara svagheter i dagens universitetssystem. Bl.a. ansåg han inte att man kunde sätta betyg på en persons förmåga att bemöta människor. Men, precis så resonerar man redan på psykologutbildningen på Stockholms universitet. När det gäller bemötande finns det bara två betyg, Godkänd eller Underkänd. Självklart ska man kunna underkännas om man inte alls fungerar i samspel med andra (ute på praktik t.ex.), men fungerar man så är man Godkänd.”

Så här 15 år senare har tolkutbildningarna på folkhögskola drastiskt minskat, medan Stockholms universitet drivit kandidatprogram i teckenspråk och tolkning i 10 år. Vad tänker du när du läser Jannices, Anna-Lenas och Stefans debattartiklar? Har farhågor besannats, har förhoppningar uppfyllts? Skriv till Tolkstrycket och berätta vad du tycker är dagens och framtidens utmaning för tolkutbildningen!

Sammanställt av Maria Sköld

Sudoku!

Gustaf Hafvenstein har återigen skapat två stycken sudoku till Tolkstryckets läsare! Lös dem med penna direkt i tidningen, eller scanna QR-koden och lös sudokun online. Facit hittar du längst bak i tidningen.

Paritet och palindrom:

Vanliga sudoku-regler gäller: Placera siffrorna 1 till 9 i varje rad, kolumn och 3x3-box utan att

Paritet och palindrom:

7	3	5					8	9
6								7
5								2
3	4					5	9	1

upprepa en siffra. Intelligande siffror på den gröna linjen är varannan udda och varannan jämn. De grå linjerna är palindrom och kan läsas på samma sätt från båda ändarna.

Klassisk sudoku:

Vanliga sudoku-regler gäller: Placera siffrorna 1 till 9 i varje rad, kolumn och 3x3-box utan att upprepa en siffra.

Klassisk sudoku:

							3	
1					9			5
		8				7		
	2			3			1	
	4		5		7		6	
	8			9			2	
		3				2		
5			1		8			4
							9	

STAB-jubilarer

Den 1 september 2022 firade Stockholmstolkarna STAB 30-årsjubileum med både öppet hus och fest! I personalgruppen finns det många som arbetat länge på STAB, till och med sedan bildandet. Trots detta har vi inte haft någon tradition att officiellt fira den som varit anställd i 25 år. Kanske är vi alla lite tagna på sängen av att tiden gått så fort!?

Så när vi samlades för en gemensam julfest i december var det dags för en ny tradition. För första gången firade vi ett gäng 25-års-jubilarer! Det var så många som sex av våra kollegor som denna gång firades. Ska sanningen fram så har de faktiskt allihop varit anställda längre än 25 år.

Catharina de Ron var med från början och var en av STAB:s grundare. Lena Ekevid anställdes i samband med bildandet, och Lisa Kellerman anställdes ett år senare. Mio Parsmo har varit anställd i 28 år, Lisbet Holm i 27 år och Sanna Roos i 26 år!

Att ha kollegor med så lång erfarenhet och gedigen kompetens är såklart en oerhörd tillgång. Det ger en stabilitet åt företaget och är en enorm trygghet för alla kollegor. Det vittnar också om att tolkyrket är fantastiskt spännande, utvecklande och givande!

Vi är stolta och glada över att få gratulera jubilarerna! Grattis till er! Och grattis till oss!

*Katarina Mårtensson, Priscilla Ferrera
& Sofia Lindfors*

Från vänster: Lisbet Holm (anställd 27 år), Sanna Roos (anställd 26 år), Catharina de Ron (en av grundarna för 30 år sedan), Mio Parsmo (anställd 28 år), Lena Ekevid (anställd 30 år), Lisa Kellerman (anställd 29 år).

Brinner du för dövblindtolkning?

Arbetet innebär en veckolång kurs, måndag – fredag, då man även bor på skolan. Stor vikt läggs på teamkänsla i tolkgruppen, där alla stöttar och hjälper varandra under hela arbetsveckan.

Vi söker dövblindtolk till våra kurser för personer med dövblindhet.

För mer information kontakta
diana.samuelsson@mullsjofolkhogskola.se

www.mullsjofolkhogskola.nu

Svenskt teckenspråk som förstaspråk? Studera till tolk!

Hösten 2023 startar en ny inriktning inom Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning för dig som har svenskt teckenspråk som förstaspråk.

Sök senast 17 april.
tolk.su.se/ktt

Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning, 180 hp

Institutionen för svenska
 och flerspråkighet
 Tolk- och översättarinstitutet
 Institutionen för lingvistik

FACIT SUDOKU

7	3	5	1	2	4	6	8	9
6	8	1	5	3	9	4	2	7
4	2	9	6	7	8	1	3	5
2	7	6	9	4	5	8	1	3
8	5	3	2	1	6	9	7	4
9	1	4	7	8	3	2	5	6
1	9	7	4	5	2	3	6	8
5	6	8	3	9	1	7	4	2
3	4	2	8	6	7	5	9	1

Paritet och palindrom

4	6	9	7	8	5	1	3	2
1	3	7	2	4	9	6	8	5
2	5	8	6	1	3	7	4	9
9	2	5	8	3	6	4	1	7
3	4	1	5	2	7	9	6	8
7	8	6	4	9	1	5	2	3
8	1	3	9	7	4	2	5	6
5	9	2	1	6	8	3	7	4
6	7	4	3	5	2	8	9	1

Klassisk sudoku

Tillsammans blir vi starkare – värva en kollega till STTF!

**VILL DU HA MED NÅGOT I NÄSTA NUMMER?
MANUSSTOPP 28 MAJ 2023**